

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN STAJYERLİKTE KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ*

Prof.Dr. Hilmi KIRLIOĞLU
Sakarya Üniversitesi
İİBF İşletme Bölümü
hilmik@sakarya.edu.tr

Ahmet GÖKGÖZ
Sakarya Üniversitesi
SBE Doktora Programı
ahmetgokgoz83@mynet.com

ÖZET

Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi iki aşamadan meydana gelir. Birinci aşama okulda gerçekleşen teorik eğitim, ikinci aşama ise işyerlerinde gerçekleştirilen pratik eğitim; yani stajyerlik eğitimidir. Ülkemizde stajyerlik eğitimi 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu çalışmada stajyerlik aşamasındaki öğrencilerin karşılaştıkları problemler tespit edilmiş ve problemlere makul çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Problemlerin tespitinde anket formu kullanılmış. Anket, İstanbul ilindeki staja giden Ticaret Meslek Lisesi muhasebe bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Anket sonuçları özetle; stajyer öğrencilerin alanları dışındaki işlerde çalıştırıldıkları, ücretlerinin tam ödenmedikleri, okulda verilen bilgileri iş dünyasında kullanamadıkları, okullarda verilen eğitimin yetersizliği, stajyerlikte öğrencilerin öğretmenler tarafından yeteri kadar denetlenmediği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Meslek Liseleri, Muhasebe Eğitimi, Stajyerlik.

THE PROBLEMS THAT THE STUDENTS WHO TAKE ACCOUNTING EDUCATION IN TRADE VOCATION HIGH SCHOOLS ENCOUNTER DURING TRAINEE PROGRAMME AND SOME SUGGESTIONS FOR SOLUTION: EXAMPE OF ISTANBUL

ABSTRACT

Accountancy education in Trade Vocational High Schools consists of two stages. First is the theoretical education happening at school, second is the practical education happening in workshops; it is the probation. Probationary education in our country has been organized by the 3308 numbered Apprenticeship and Vocational Education Law. In this study, problems of students on the stage of probation has been determined and reasonable solutions have been remedied. For determining the problems a questionnaire form was used. This questionnaire was applied to the probationer Trade Vocational High School accountancy students in İstanbul. According to sum of research results; probationer students are employed in fields apart from their professions and not paid regularly. They cannot use the knowledge given at school for working environment. Education at school is deficient. Probationer students aren't controlled sufficiently by teachers.

Keywords: Trade Vocational High Schools, Accountancy Education, Probation.

---

* Bu çalışma, "Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüzde ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler sayesinde çeşitli sektörlerde hızlı bir değişimin yaşanması, büyük gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. İşletmeler dünyada olan gelişmeleri yakından izlemek ve bu gelişmelere paralel olarak kendilerini yenilemek zorundadırlar (Erol, 2006:136). Bu gelişmeler tüm sektörleri etkisi altına almış ve bilgili, her bakımdan donanımlı, tecrübeli insan gücüne olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu amaçla, ülkemizin ihtiyacı olan becerikli insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi amacıyla Ticaret Meslek Liselerinde 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu” uygulanmaya başlanmıştır. Böylece bireylerin endüstri, tarım, ticaret ve diğer hizmet alanlarında bir meslek sahibi olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde muhasebe eğitiminin verildiği kurumlardan birisi olan Ticaret Meslek Liseleri, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli ara meslek elemanlarını yetiştiren kurumlardır. Ticaret Meslek Liselerinde yetiştirilecek öğrencileri mesleğin gerektirdiği bilgilerle donatma yanında iş dünyasının ihtiyaç duyduğu iletişim becerisi olan problem çözme yeteneği gelişmiş, eleştirel düşünebilen, gelişmeye açık bireyler yetiştirilmesi amaçlanmalıdır. Ticaret Meslek Liselerinin diğer amacı ise; iş dünyasının taleplerini dikkate alarak eğitim programlarını etkin ve verimli bir şekilde hazırlayarak, nitelikli ara muhasebe meslek elemanı yetiştirme hedefine yönelik olmalıdır.

Amacı iş dünyasına kalifiye ara elaman yetiştirmek olan Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi iki aşamadan oluşmaktadır. Birincisi teorik eğitim, ikincisi pratik eğitim olan stajyerlik eğitimidir. Stajyerlik eğitimi, teorik eğitimde öğrenilen konuların iş dünyasında uygulandığı süreçtir. Muhasebe eğitiminde staj yapılacak yer önem taşımaktadır. Stajyer öğrencilerin staj yeri seçerlerken kendilerini bilgi, eğitim ve ahlâki yönünde yetiştirmelerini sağlayacak işletmeleri seçmeleri stajyerliğin sağlıklı tamamlanması açısından önemlidir. Bunlarla birlikte yanında staj yapılan sorumlu meslek mensubunun deneyimi, stajın başarısı için çok önemlidir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, sorumlu meslek mensubunun deneyimi; stajın başarılı olması, staj programının yararlı bir şekilde uygulanması, iyi bir staj ortamının hazırlanması ve staj süresi içinde stajyerlere gerekli mesleki bilgi ve beceriler ile bazı değerleri kazandırması açısından önemli bulunmuştur (Uzay, 2006:70).

Muhasebecilik iş piyasasında icra edilecek bir sanat olduğundan (Yalkın, 1984:8), bu alandaki eğitimin iş dünyasının ihtiyaçlarını dikkate alması zorunludur. Uygulamada kullanılmayacak bilgileri veren bir muhasebe eğitiminin gerekliliğinden söz etmek mümkün olmayacağından (Özdoğan, 1978:12), derslerde ele alınan konular ileride nasıl kullanılacaksa o şekilde öğretilmelidir (Aysan, 1979:260).

Diğer taraftan mesleki eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme olarak tanımlanmaktadır (Alkan ve diğerleri, 1998:3). Eğitim kurumlarında muhasebe eğitiminin ve eğitim sürecinin ana unsuru olarak yer alan öğrencileri tanımak, öğrencilerin staj uygulama yerlerindeki yaptıkları uygulamaların kapsamını bilmek eğitim ve öğretim etkinlikleri açısından önem taşımaktadır (Şengel,

2002:123). Bu araştırmada, stajyerlik eğitiminde karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılacak ve bu sorunlara çözüm nerileri sunulacaktır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Stajyerlikte karşılaşılan problemleri tespiti yönelik ulusal düzeyde bir çok yayın yapılmıştır. Genelde yapılan yayınlar, milli eğitim sektöründe çalışan öğretmenlerin stajyerlik eğitimi üzerinedir. Meslek liselerinin sadece bir alanındaki stajyerler üzerine spesifik bir çalışmaya sık rastlanmamaktadır.

Erol (2006) tarafından, meslek yüksek okullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin stajyerlikte karşılaştığı problemler üzerine bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada, okuldaki teorik eğitimin işletmelerdeki pratik eğitime uymadığı, stajyerlerin alanları ile ilgili olmayan işlerde çalıştırıldıkları, ücretlerini tam alamadıkları gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Karaca (2003) tarafından meslek yüksek okullarında muhasebe eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine yapılan çalışmada, mezunların eğitimlerinin iş dünyasının beklentilerine cevap verecek düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Yksekokullardaki muhasebe eğitiminin ihtiyaç duyulan düzeye çıkarılabilmesi için meslek yüksek okulları ile iş çevresi arasında işbirliği yapılması, ğrenci sayıları azaltılması, ders programları değişen koşullara göre gözden geçirilmesi, ğretim elemanlarının araştırma yapmaları ve böylece alanlarında yetiştirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kunt (1992) ve özgül (1995) tarafından meslek liselerinin stajyerlik eğitiminde (beceri eğitimi) karşılaştıkları problemlerin tespiti üzerine yaptıkları çalışmalarda diğer çalışmalarda olduğu gibi benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu da gösteriyor ki mesleki eğitimin stajyerlik aşamasındaki problemler uzun zamandır devam etmekte olduğu, fakat zm adına alınan önlemlerin yetersiz olduğu söylenebilir.

3. ARAşTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu başlık altında çalışmanın amacı, evreni ve örneklemini, sınırlılığı, yöntemi ve çalışmada kullanılan tekniklere ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Çalışmanın Amacı

Bu alışma, Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan ve staj yapan öğrencilerin staj uygulamasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu problemlere zm nerileri getirmek maksadıyla yapılmıştır.

3.2. Çalışmanın Evreni ve örneklemini

Bu araştırmada Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan ve stajyerlik aşamasında olan öğrenciler baz alınmıştır. Bu araştırmanın evrenini, İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde bulunan 56 Ticaret Meslek Lisesinde 2006-2007 eğitim-ğretim yılında muhasebe bölümünde öğrenim gören 7.784 stajyer oluşturmaktadır. İstanbul ilinde Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan stajyer öğrencilerin sayılarının verildiği bir istatistiğe ulaşılamadığı için okullar telefonla aranarak stajyer sayıları tespit edilmiştir. Telefon görüşmeleri sonucunda alınan bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini, İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde faaliyet gösteren 56 Ticaret Meslek

Lisesinden tesadüfî seçim ile belirlenen 11 okul oluşturmaktadır. Örneklem, 11 Ticaret Meslek Lisesinde öğrenim gören 755 stajyer öğrenciyi kapsamaktadır. Örneklem, ana kütleyi %9,7 oranında temsil etmektedir.

3.3. Çalışmada Kullanılan Yöntem ve Teknik

Araştırma anket merkezli yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış bir anket formu yardımıyla öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Anket formu Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin staj uygulamasında karşılaşılan problemlerin tespiti doğrultusunda hazırlanmıştır. Anket formu hazırlanırken ifadelerde lise öğrencilerinin anlayabileceği seviye dikkate alınmıştır. Anket uygulanırken sorularda anlatılmak istenen öğrencilere açıklanmıştır. Anket formunun sonuçları frekans analizine tabi tutulmuştur. Anket yüzde yöntemi ile değerlendirilmiş ve elde edilen verilere göre öneri ve varsayımlarda bulunulmuştur. Ankete tabi tutulan öğrencilerin soruları doğru olarak cevaplandıkları kabul edilmiş, seçilen örnek kütlenin, ana kütleyi anlamlı olarak tespit ettiği cevap verenlerin kesinlikle yönlendirilmediği varsayılmıştır.

4. ÇALIŞMANIN BULGULARI

Anket soruları öğrencilere uygulanmıştır. Anket formlarının değerlendirilmesiyle aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Bu bulgularda tespit edilen problemlere çözüm önerileri getirilmiştir.

Tablo-1: Stajyer Öğrencilerin Ticaret Meslek Lisesini Tercih Sebepleri

Ticaret Meslek Lisesini tercih sebebiniz nedir?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Ticaret Meslek Lisesini bitirip üniversite eğitimine devam etmek.	425	56
Ticaret Meslek Lisesini bitirip muhasebe bürolarında veya işletmelerde çalışmaya başlamak.	177	23
Anne-Baba veya akrabalarımın Ticaret Meslek Lisesine gitmemi istemesi.	96	13
Diğer...	57	8
Toplam	755	100

Ticaret Meslek Liselerinin kuruluş amacı iş dünyasına ara elaman yetiştirmektir. Dolayısıyla Ticaret Meslek Lisesi bir saha lisesi olduğu halde öğrencilerin çoğu Ticaret Liselerine meslek eğitimi almak için gelmediği ortaya çıkmıştır. Ticaret Meslek Liselerindeki eğitimin amacı üniversiteye hazırlamak olmadığı halde ankete katılan öğrencilerin büyük kısmının (%56'lık kısmı) üniversite eğitimine devam etmek için Ticaret Meslek Lisesini tercih etmesi büyük bir tezat oluşturmaktadır. Bu amaç kayması öğrencilerin yaptıkları işi sevmemelerine ve stajyerlikte başarısız olmalarına neden olabilir.

Ankete katılanların %23'ü ise Ticaret Meslek Lisesini seçme amacı olarak, "liseyi bitirdikten sonra işletmelerde veya muhasebe bürolarında çalışmaya başlama" seçeneğini tercih etmiştir. Bu seçenek zaten Ticaret Meslek Liselerinin kuruluş amacı ve istenen bir durumdur. Fakat burada istenmeyen durum bu amaçla Ticaret Meslek Lisesini tercih edenlerin oranının az olmasıdır. Bu da ilköğretimde yapılan mesleki rehberliğin ve yönlendirmenin iyi yapılmamasından kaynaklanmaktadır. Bu aksaklığın

giderilmesi durumunda bu oran yükselecek ve amaca ulaşılabacaktır. Bu amaçla Ticaret Meslek Liselerini tercih eden bir öğrencinin stajyerlikte göstereceği performansı, daha fazla ve kaliteli olacaktır. Öğrencinin amacı okul bittikten sonra muhasebe bürolarında ve işletmelerde çalışmak olduğu için öğrenci, staj yaptığı yerde kalmak isteyecektir. Bu da öğrenciden kaynaklanan problemleri önleyecektir.

Öğrencilerin %13'lük gibi azımsanamayacak bir kısmı ise Ticaret Meslek Liselerine gelme amacı olarak, "anne-babanın isteği" olan seçeneği tercih etmiştir. Bu da öğrencilerin isteklerinin ve ilgilerinin dikkate alınmadığı, anne-babanın isteğiyle lise tercihinin gerçekleştiğini gösterir. Böyle bir durum öğrencilerin sevmediği bir sahada öğrenim ve staj görmesine neden olacaktır. Böylece ne öğrenim ne de stajyerlik sağlıklı olacaktır. Bu durumun aşılması için ise öğrenci velilerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ciddi bir rehberlik yapılabilir. Orta öğretim kurumlarına yönlendirme gibi çeşitli konularda seminerler düzenlenebilir.

Tablo-2: Okullardaki Araç-Gereçlerin Yeterlilik Durumu

Okulunuzda yeterli eğitimi alabilmeniz için gerekli araç-gereç mevcut mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	264	35
Kısmen	290	38
Hayır	201	27
Toplam	755	100

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmı okuldaki araç-gerecin eksikliği yönünde tercihi yapmıştır. Günümüz teknolojilerinin çok yoğun kullanıldığı muhasebe mesleğinin eğitimi verilen bir okulda, araç gerecin eksik olması konuların iyi öğrenilmemesine ve stajyerlikte problemlerin doğmasına neden olabilir. Örneğin; günümüzde iş dünyasında muhasebe işlemlerinin yapılması bilgisayar üzerine aktarılmıştır. Her bir işlem bilgisayar üzerinden yapılır ve takip edilir hale gelmiştir. Doğal olarak da iş dünyası bu donanıma sahip eleman veya stajyerler aramaktadır. Böyle bir durumda bilgisayar gibi muhasebe eğitiminde önemli bir aracın okullarda eksik olması veya hiç olmaması eğitimi olumsuz etkileyecektir. Muhasebede çok değişik paket programlar kullanılmaktadır. Öğrencinin iş hayatında veya stajyerlikte bu programlarda sıkıntı çekmemesi için kaynak program CD'lerinin ve kitaplarının okullarda bulundurulması gerekir. Bunların yanı sıra muhasebe, güncel bilgilere dayanan bir meslek olduğundan öğrencinin bu bilgileri öğrenmesi için güncel muhasebe mevzuatlarının okullarda bulunmasında fayda vardır.

Okullardaki araç-gereçlerin eksikliği öğrencilerin yetişmesini olumsuz etkileyecektir. Bu sorunu gidermek için, Ticaret Meslek Liselerinin altyapıları, araç-gereçleri vb. tekrar gözden geçirilmeli, eksiklikler tespit edilip yapılandırılmaya gidilmelidir. Bunun için çeşitli kurumlardan yardım istenebilir, okul aile birliğinin de desteği sağlanabilir.

Tablo-3: Derslere Giren Öğretmenlerin Yeterlilik Durumu

Derslerinize giren öğretmenler (bilgi-performans-pedagoji açısından) yeterli mi?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	257	34
Kısmen	353	47
Hayır	145	19
Toplam	755	100

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmı (%19 u hayır, %47 si kısmen) bu soruya öğretmenlerin yetersizliği doğrultusunda cevap vermiştir. Öğretmenlerin yetersizliği öğrencilerin eğitimini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu eksiklik de doğal olarak uygulama eğitiminde (stajyerlikte) kendini hissettirecektir. Öğrencilerin stajyerlikte başarısız olmalarına neden olacaktır. Bu problemin giderilmesi için öğretmenlerin yetişmesi konusunda, hizmet içi eğitimler, pedagojik formasyon eğitimleri, seminerler ve buna benzer etkinlikler yapılabilir. Bilgi, performans, pedagoji açısından ciddi problemi olan öğretmenler tespit edilerek bu öğretmenlere bireysel eğitimler verilebilir ve böylece bu sorunlar giderilebilir.

Tablo-4: Okulda Verilen Eğitimin Yeterlilik Durumu

Okulunuzda verilen eğitim sizce yeterli mi?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	229	30
Kısmen	348	46
Hayır	178	24
Toplam	755	100

Ankete verilen cevaplar dikkate alındığında öğrencilerin büyük çoğunluğu okullarda verilen eğitimin yetersiz olduğuna inanmaktadır. Okulda verilen eğitimin yetersiz olması, öğrencilerin alanlarında bilgisel anlamda yetersiz donatılmalarına, bu bilgi eksikliğine paralel olarak stajyerlikte gereken başarıyı gösterememesine neden olur. Bu problemin giderilebilmesi için iş dünyasının beklentileri de göz önünde tutularak Ticaret Meslek Liselerinde okutulacak olan müfredat programları tekrar yapılandırılabilir. Okullarda pratiğe yönelik eğitim daha da artırılabilir. Öğrencilere telafi eğitim gerektiği durumlarda, eksikliklerin giderilmesi için bu eğitim sağlanabilir. Böylece bunun gibi sorunlar giderilebilir.

Tablo-5: Staj Yapılan Yerin Uygunluğu

Staj yapmış olduğunuz yer mesleki olarak yetişmeniz için uygun mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Tamamen uygun	374	49
Biraz uygun	277	37
Hiç uygun değil	104	14
Toplam	755	100

Anketin değerlendirilmesiyle ortaya çıkan sonuca göre, öğrencilerin %49'unun staj yerinin yetişmeleri açısından uygun olduğu yönünde; azımsanmayacak bir oranın da (%51) staj yerinin yetişmeleri açısından uygun olmadığı veya biraz uygun olduğu yönünde cevap verdiği görülmüştür. Hemen hemen ankete katılan öğrencilerin

yarısından fazlasında staj yerinin yetişmesi açısından uygun olmaması problemi söz konusudur.

Bu sorunun çözülmesi için, okullarda amacı öğrencilere staj yeri bulmak olan kulüpler kurulabilir. Bu kulüpler sürekli olarak işyerleri ile diyalog içinde olup, öğrencilerin yetişmeleri için en uygun işyerinin bulunmasına yardımcı olabilir. Bunun yanında koordinatör öğretmenlerin staj yerlerine olan denetimleri sıklaştırılarak staj yerlerinde bu tür problemler tespit edilip, işyerinden kaynaklanan problem varsa uzlaşma yoluna gidilebilir. Eğer staj yeriyle bir uzlaşma sağlanamazsa, yani problem çözülemezse, başka bir işyeri aranmaya gidilip, öğrencinin yetişmesi için uygun ortamın bulunması yönünde gereken bütün çabanın gösterilmesi gerekir.

Bu yöndeki çalışmalar bizzat okul idaresinin görevlendireceği bir müdür yardımcısı, rehber öğretmen veya gönüllü bir öğretmen tarafından yürütülebilir. Çalışmalar sonucunda elde edilen verilerin okul idaresi tarafından istenmesi (dönütlerin alınması), durum değerlendirmesi ve denetimin sıkı tutulması stajyerlikteki sorunların kısa zamanda çözülmesi açısından önemlidir.

Tablo-6: Okuldaki Eğitim ile Stajyerliğin Uygunluğu

Okulunuzda aldığınız eğitim ile uygulama arasında bir bütünlük var mı?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Tamamen var	127	17
Kısmen var	421	56
Hiç yok	207	27
Toplam	755	100

Anketteki sonuçlara göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu okulda verilen eğitim ile uygulama (stajyerlik) arasında bir bütünlüğün olmadığını destekleyen cevaplar vermiştir. Bu da iş dünyasındaki uygulama ile okullarda gösterilen teorik eğitim arasında ciddi farklılıkların olduğunu göstermektedir. Böyle bir durumda öğrenci okulda aldığı eğitimi iş dünyasına yansıtamamaktadır. Yani okulda öğrendiği muhasebe bilgisini iş hayatında kullanamamaktadır. Bu da stajyerlikte başarısızlıklara neden olmaktadır.

Okuldaki teorik muhasebe eğitimi ile uygulamadakilerin birbiriyle örtüşmemesi sonucu ortaya çıkan sorunu gidermek için, iş dünyasının temsilcilerinden ve muhasebe eğitimi veren kurumlardaki öğretmenlerden oluşan bir komisyon oluşturulmalı ve bu komisyon iş dünyası ile uyumlu bir şekilde Ticaret Meslek Liselerinin öğretim programlarını tekrar yapılandırmaya yönelik kararlar almalı ve bu kararlar uygulamaya geçirilmelidir. Bunun yanında da okullarda muhasebe eğitimi verilirken, anlatılan konunun iş dünyasındaki karşılığını bulması için çeşitli iş yerlerine okul gezileri düzenlenerek, anlatılan konuların bu kurumlarda uygulaması gösterilmelidir. Böylece teorik bilgiler ile uygulama arasında bir bütünlük sağlanabilir.

Tablo-7: Staj Yapılan Yerin Denetlenme Durumu

Öğretmenleriniz staj yaptığınız yeri denetliyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir zaman denetlemiyor	226	30
Bazen denetliyor	388	51
Her zaman denetliyor	141	19
Toplam	755	100

Anketteki sonuçlara göre, büyük bir çoğunluğun öğretmenler tarafından denetlenmediği anlaşılmaktadır. Kalite yönetiminin en büyük temel taşlarından biri de hiç tartışmasız denetimdir. Staj yerinde denetlenmeyen bir öğrenci bu denetimsizliği fırsat bilerek stajyerliğin gerektirdiği kurallara kayıtsız kalabilir. Staj yerine zamanında gelmeme veya hiç gelmeme, göstermelik staj gibi problemler ortaya çıkabilir. Yine bir başka perspektiften bakacak olursak, işyerinden kaynaklanan problemler olabilir. Ücretin zamanında ödenmemesi veya hiç ödenmemesi, işyeri sahibinin stajyeri alanı dışında veya kendi özel işlerinde çalıştırması gibi. Bu sorunların tespiti ve çözümü ise ancak iyi bir denetimle mümkündür. Koordinatör öğretmenler tarafından bu denetimin zamanında yapılıp sorunların tespit edilmesi gerekir. Tespit edilen bu problemlerin çözümü için gereken önlemler (işyerlerine uyarı mektuplarının yazılması, öğrencilerle birebir konuşulması, staj yerlerinin değiştirilmesi gibi önlemler) zamanında alınmalıdır.

Tablo-8: Mesleki Eğitimin Yıllık Çalışma Takvimine Uygunluğu

İşletmelerde mesleki eğitim, yıllık çalışma takvimine uygun olarak sürdürülüyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	432	57
Hayır	323	43
Toplam	755	100

Yıllık çalışma takvimi demek, stajyer öğrencilere stajyerlik eğitimi süresince yaptırılacak işlerin günler ve aylar itibarıyla plânlandığı bir çalışma programıdır. Her disiplinin bir çalışma takvimi olduğu gibi stajyerlik eğitimi sürecinin de bir çalışma takvimi vardır. Bu çalışma takvimine göre stajyerin günlük 8 saatten, haftada 3 gün stajyerlik eğitimi alması gerekmektedir. Resmi tatiller, sömestr tatilleri aynı zamanda stajyere de tatildir. Stajyer çalıştıran işletmelerin bu çalışma takvimine uyması gerekir. Fakat anket formunun son sorusunda, bunlardan başka problemleriniz varsa aşağıya önem sırasına göre yazınız şeklinde yöneltilen soruya, öğrencilerin çoğunluğunun giriş-çıkış saatlerinin belli olmadığını, hafta sonlarında, ders çıkışlarında çalışmak için işyerine çağırıldıklarını, hatta günde 11 saati bulan bir çalışma saatlerinin olduğu yönünde sıkıntılarını belirtmişlerdir. Bu problemlerin tespit ve çözümü de ancak işyerlerinin sıkı denetimi ve iyi bir okul-ışyeri diyalogu ile mümkündür.

Tablo-9: Stajyerlikte İş Dosyası Tutturulma Durumu

Stajyerlikte yaptığınız işlerle ilgili olarak size iş dosyası tutturuluyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	361	48
Hayır	394	52
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuç dikkate alındığında, iş dosyası tutturularla (%48) tutturmayanların oranı (%52) birbirine çok yakındır. Staj eğitimi verilen işletmelerin %52'sinin stajyerleri iş dosyası tutturulmaması stajyerliğin sağlıklı yürümesi açısından ciddi bir problemdir. 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim kanununa göre stajyerin yaptığı işlerle ilgili olarak bir iş dosyasını tutması gerekir. İş dosyası, stajyer öğrenci için, geçmişte anlatılan konulara bakması gerektiğinde başvuracağı önemli bir kaynaktır. Bunun yanında öğrenci mezun olurken okul tarafından yapılan beceri eğitimi sınavı değerlendirmeye alınırken iş dosyasının payı %20'dir. Stajyere iş dosyasının tutturulmaması bu sınavın da sonucunu olumsuz etkileyebilir. Bu sınavdan başarısız olan bir öğrencinin zaten mezuniyeti söz konusu değildir.

Stajyerlerin, iş dosyalarını tutmaları konusunda koordinatör öğretmenleri tarafından sürekli olarak denetim altında olmaları gerekir. Sık sık öğrencilere iş dosyasının önemi hatırlatılarak dosya tutmaları sağlanabilir. Bir de koordinatör öğretmen tarafından staj yerleri denetlenirken usta öğretici veya eğitici personele iş dosyasının tutturulması gerektiği ve iş dosyasının önemi konularında telkinlerde bulunulması bu problemin çözümüne katkı sağlayabilir.

Tablo-10: Telif Eğitiminin Sağlanma Durumu

Telif eğitimi almanız gerektiği durumda işyeri bu eğitimi sağlıyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	385	51
Hayır	370	49
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuç, telif eğitimi sağlayan işletmelerle (%51), telif eğitimi sağlamayan işletmelerin oranlarının (%49) birbirine yakın olduğudur. Bu oranların birbirine yakın olmasına karşın telif eğitimi sağlamayan işletmelerin oranının fazla oluşu sağlıklı bir stajyerlik eğitimi açısından bir problem teşkil etmektedir. Telif eğitiminden kasıt, stajyerlerin anlayamadığı, kavrayamadığı veya uygulamasında tam başarılı olamadığı, yani eksik olduğu konularının işletmedeki usta öğretici veya eğitici personel tarafından tekrar edilmesi ve bu eksikliğin giderilmesidir.

Stajyer öğrencilerin okulda aldıkları teorik eğitimden sonra kendilerini okuldan farklı olan iş dünyasında bulmaları öğrencilerde bilgi, performans açısından adaptasyon problemi doğurabilir. Teorikte öğrendiklerini hemen seri olarak uygulayamayabilirler. Durmadan farklı şeyler öğrenmeleri konuları kavramalarını zorlaştırabilir. Böyle durumlarda telif eğitiminin muhakkak sağlanması gerekir. Bu eğitimin sağlanıp sağlanmadığı ise staj yerlerine yapılacak sık denetimler, okullarda öğrencilere yapılacak anketlerle tespit edilip, okulun işyeri ile hemen diyaloga geçerek telif eğitiminin yapılması sağlanabilir.

Tablo-11: Stajyerlikte Çalışmaların Puanla Değerlendirilme Durumları

Mesleki eğitimde (stajyerlikte) çalışmalarınız puanla değerlendiriliyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	487	65
Hayır	268	35
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuca göre işletmelerin %65'lik gibi büyük çoğunluğu stajyerlerin çalışmalarını puanla değerlendirdiği görülmektedir. Stajyerlerin çalışmalarının puanla değerlendirilmesi stajyerin motivasyonu, kendisine çeki düzen vermesi gibi bir çok konuda önemlidir. Örneğin; çalışmaları için kendisine yüksek puan verilen bir stajyer, bu puan kendisini motive edeceği için çalışmalarını daha bir şevk ile yapacaktır. Bu durumun da stajyerin performansını ve başarısını olumlu etkileyeceği muhakkaktır. Yine başka bir örnek verilecek olursa, çalışmaları olumsuz bir puanla değerlendirilen bir stajyer, kendisine çeki düzen verip yine aynı puanı almak istemeyecektir. Bu doğrultuda çalışmalarını artıracaktır. Bunun gibi sebeplerle çalışmaların puanla değerlendirilmesi çok önemlidir. Zaten dönem sonlarında stajyere işletmeler bir not vereceklerdir. Önemli olan bu notun yıl içerisinde yayılması ve stajyer üzerinde motivasyon etkisinin sağlanmasıdır. Bu uygulamayı yapmayan işletmelerden yapmaları için istenmesi, hatta okul idaresinin bu verilen puanları isteyip takip etmesi stajyerliğin sağlıklı yürümesi açısından önemlidir.

Tablo-12: Stajyerlikte Devamsızlığın Takip Durumu

İşletmelerde devam durumunuz günlük olarak takip ediliyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir zaman	65	9
Bazen	102	14
Her zaman	588	77
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuç göz önüne alındığında %77'lik kısmın her zaman devam durumunu takip ettiği, %14'lük kısmın da bazen takip ettiği sonuçları çıkmaktadır. Bu da işyerlerinin çoğunun stajyerlerin devam durumlarını düzenli olarak takip ettiklerini gösterir. Stajyerlik eğitiminin sağlıklı ve verimli yürümesi için stajyerlikte süreklilik esastır. Başarının elde edilmesi devamlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Bunun için stajyerlerin işyerlerine devamı her gün takip edilmesi gerekir. Çünkü; günlük takip stajyerlerde ciddiyetsizliğin, zamanında gelip gitmeme gibi alışkanlık haline gelen davranışların önünü kesecektir. Bu devam durumu denetimi sabah işe girerken ve işten çıkarken imza sirküsü şeklinde yapılabilir. Bunun yapılmasının da bizzat okul tarafından istenmesi gerekir. Koordinatör öğretmenin denetimlerinde bu devamsızlık çizelgelerini sorması, bu konuya verilen önemi göstereceğinden gerek işletme gerekse öğrenci tarafından titiz davranılmasını sağlayabilir.

Tablo-13: Stajyerliğin Çalışma Saatlerinde Yapılma Durumu

Mesleki eğitim çalışma saatlerinde yapılıyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	576	76
Hayır	179	24
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuç değerlendirildiğinde işletmelerin %76'sının stajyerleri çalışma saatlerinde çalıştırdığı görülmüştür. Fakat azımsanmayacak bir kısım olan %24'lük diliminde de çalışmaların çalışma saatlerinde yapılmadığı anlaşılmıştır. Anket formunun son sorusunda öğrencilere bunlara ilave olarak problemleri varsa aşağıya sıralamaları istenmiştir. Bu kısma en çok problem olarak yazılan konu işyerlerinin fazla

çalıştırdığı, hatta günlük 11 saati bulan bir çalışma saatinin olduğu, hafta sonları da çalıştırıldıkları konusuydu. Bu kadar yoğun bir çalışma stajyerlerin çok yorulmaları, yaptıkları işi sevmemeleri, istemeyerek işyerine gitmeleri gibi sorunları ortaya çıkarabilir. Ayrıca bunun yanında bu yoğun çalışma öğrencilerin okul derslerini de olumsuz etkileyebilir. Buna benzer sorunların çözülmesi için işyerlerine denetimlerin artırılması ve mesleki eğitimin çalışma saatlerinde yapılması yönünde işyerlerine ikazların yapılması gerekir. Eğer işyeri ile bu uygulama konusunda uzlaşma sağlanamazsa öğrencinin burada staj yapmasına son verilebilir, öğrenci için okul tarafından başka bir staj yeri bulunabilir.

Tablo-14: Stajyerlikte İş Güvenliği Konusunda Tedbirlerin Alınma Durumu

İş güvenliği konusunda sizlere yeterli bilgi veriliyor ve gerekli tedbirler alınıyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir zaman	10	1
Bazen	270	36
Her zaman	475	63
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuç göz önüne alındığında işyerlerinin çoğunun iş güvenliği konusunda yeterli bilgi verdiği ve gerekli tedbirleri aldığı görülmektedir. Az da olsa bir kısmının ise gerekli tedbirleri almadığı görülmektedir. Stajyerlerin can güvenliği açısından sağlıklı bir ortamda çalışmalarını önemlidir. Bunun için güvenlik tedbirleri alınmayan işyerleri tespit edilerek, gerekirse çeşitli kurumların da desteği alınarak güvenlik ortamının oluşturulması için gereken çalışmalar yapılabilir.

Tablo-15: Stajyerlerin Alanları Dışında Çalışma Durumları

Staj yaptığınız kurumun yetkilileri sizi alanınız dışında başka işlerde çalıştırıyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir zaman çalıştırmıyor	252	33
Bazen çalıştırıyor	343	46
Her zaman çalıştırıyor	160	21
Toplam	755	100

Anketten çıkan sonuca göre (%46 bazen, %21 her zaman) staj yapılan kurumdaki yetkililerin stajyerleri alanları dışında başka işlerde çalıştırdığı anlaşılmaktadır. Uzun bir süre muhasebe eğitimi alan bir öğrencinin stajyerlikte muhasebe ile uzaktan yakından ilgisi olmayan işlerde çalıştırılması, stajyerde memnuniyetsizliğe, bu zamana kadar muhasebeyi boşuna mı okuduğu hissine varması gibi çeşitli psikolojik problemlerin ve öğrendiği teorik muhasebe bilgilerini pratiğe dökememesi gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bunların önlenmesi ancak, işyerlerine yapılan sıkı denetimler ve bu denetimlerin sonucunda okul idaresinin yapacağı bilgilendirmelerle olabilir. Staj eğitimi başlamadan önce işyerlerine stajyerin yapacağı işlerin kapsamını gösteren bilgilendirme seminerleri verilebilir. Bu bilgilendirmelere rağmen staj eğitimi süresince bunlara dikkat etmeyen işletmeler için uyarı mektupları gönderilebilir. Eğer işletme bu uygulamayı dikkate almazsa öğrencinin staj yeri değiştirilebilir.

Tablo-16: Stajyerlerin Ücretlerinin Ödenme Durumları

Staj yaptığınız kurum çalışmanız karşılığında ne kadar ücret ödüyor?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiç ödemiyor	56	7
Brüt asgarî ücretin %30'undan az	298	40
Brüt asgarî ücretin 30'u	186	25
Brüt asgarî ücretin %30'undan fazla	215	28
Toplam	755	100

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununa göre stajyer öğrenciye verilmesi gereken ücret brüt asgarî ücretin %30'udur. (Anket yapılırken öğrencilere asgarî ücretin %30'u hesaplanarak söylenmiştir.) Anketten çıkan sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin %47'sinin brüt asgarî ücretin %30'undan az veya hiç ücret almadığı, %53'ünün ise brüt asgarî ücretin %30'unu veya %30'undan fazla aldığı ortaya çıkmaktadır. Çalışan bir kişi veya stajyer için emeğinin karşılığını alması önemlidir. Çünkü; ücret, iş hayatında verilen emeğin neticesidir.

Stajyerin ücretini tam alması veya fazla alması yaptığı işteki verimi ve motivasyonu açısından çok önemlidir. Okulun yaptığı denetim veya öğrencilere yaptığı anketlerle ücretini tam alıp almadığı kontrol edilmelidir. Ücretini tam almayan veya hiç almayan öğrenciler tespit edildikten sonra işyerleriyle irtibata geçilip ücret probleminin çözülmesi istenir. Eğer problem çözülmezse öğrencinin staj yeri değiştirilme yoluna gidilmelidir.

Tablo-17: Okul ile İş Dünyasının İşbirliği Durumu

Okulunuz ile iş dünyasının yeterince işbirliği içinde olduğuna inanıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	279	37
Hayır	476	63
Toplam	755	100

Ankete verilen cevaplar göz önüne alındığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğu olan %63'ü okul ile iş dünyasının yeterince işbirliği içinde olmadığı yönünde cevap verdiği anlaşılmıştır. Bu oranın yüksekliği stajın sağlıklı yürütülmesi açısından ciddi problem teşkil etmektedir.

Stajyerlik eğitiminin sağlıklı ve problemsiz tamamlanmasına en çok katkı sağlayan işyerlerinin koordinatör öğretmenler tarafından sıkı takibi ve bunun yanında okul ile iş dünyası arasındaki diyalogdur. Gerçek hayatta bütün problemlerin ancak bireyler arasındaki diyalog, konuşma, uzlaşma, anlaşma ile aşılabileceği veya önlenilebileceği muhakkaktır. Bu herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Stajyerlikteki problemlerin de çözülmesi, stajyerliğin sorunsuz devam etmesi, stajyerlikte çıkan problemlerin de kısa zamanda çözülmesi ancak okul ve iş dünyasının yeterince işbirliği içinde olması ve sıkı bir diyalogo ile mümkündür.

Okul ile iş dünyasının işbirliğini sağlamak için; okul idaresinin ve koordinatör öğretmenlerin işyerleri ile telefon, internet vb. yollarla sıkı işbirliği halinde olmaları gerekir. İş dünyası ile okulun samimiyetini artırıcı sosyal aktiviteler (gezi, yemek,

sinema, tiyatro vb) yapılabilir. Okul ile iş dünyasının sıkı işbirliği, doğabilecek muhtemel problemlerin kısa zamanda tespitini ve çözülmesini sağlar.

Tablo-18: Stajyerlerin Okul ve Staj Yerine Adaptasyon Durumları

Son sınıfta, öğrenciliğin üç gününün işyerinde, iki gününün okulda geçmesi, okula veya işyerine adapte olma konusunda problem oluyor mu?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir zaman problem olmuyor	168	22
Bazen problem oluyor	314	42
Her zaman problem oluyor	273	36
Toplam	755	100

Anketten çıkan sonuçta “bazen problem oluyor” ve “her zaman problem oluyor” seçeneklerinin oranları birlikte alındığında, öğrencilerin büyük çoğunluğu açısından öğrenciliğin iki gününün okulda, üç gününün işyerinde geçmesinin okula veya işyerine adapte olma bakımından problem olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de doğal yaşamda da olduğu gibi bireylerin çalışma veya yaşama yerlerinin belli olmamasının, bir gün orada bir gün burada yaşamalarının insanları yeni yerlerine adapte olma konusunda olumsuz etkilediği görülmektedir. Aynı durum stajyerlerde de görülebilir. Üç gününü iş yerinde staj eğitiminde geçiren bir stajyer tam iş hayatına alıştırm derken, kendini okulda bulması; iki gününü okulda geçirdikten sonra tekrar iş yerine dönmesi, bu döngünün stajyerlik eğitimi boyunca tekerrür etmesi stajyere iş yerine veya okula uyum konusunda problem doğurabilir. Bu problemin çözümü ise ancak stajyerlik eğitimi zamanının tekrar yapılandırılması ile mümkündür.

Tablo-19: Stajyerlerin Staj Bittikten Sonra Aynı Yerde Kalma İstekleri

Stajyerlik eğitimi bittikten sonra aynı yerde çalışmaya devam etmek istiyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	348	46
Kararsızım	238	32
Hayır	169	22
Toplam	755	100

Anketten çıkan sonuç dikkate alındığında hemen hemen öğrencilerin büyük bir kısmının staj eğitimi gördüğü işletmede çalışmak istemediği veya kararsız olduğu yönünde cevap verdiği görülmektedir. İki oran birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin staj gördüğü yerden memnun kalmadığı söylenebilir. Memnuniyetsizliğin olduğu bir ortamda ise çalışma ve stajyerliğin sağlıklı yürümeyeceği bir gerçektir.

Tablo-20: Stajyerlerin Staj Bittikten Sonra Aynı Yerde Devam Etme Durumları

Staj yaptığınız kurumdan stajyerlik eğitimi bittikten sonra çalışmanız yönünde bir teklif aldınız mı?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	219	29
Hayır	536	71
Toplam	755	100

Ankette çıkan sonuç dikkate alındığında öğrencilerin %71'inin stajyerlik eğitimi bittikten sonra çalışmaya devam etmeleri konusunda bir teklif almadığı anlaşılmıştır. Bu da büyük bir ölçüde gösteriyor ki stajyer öğrencilerden bir memnuniyetsizliğin olduğudur. Stajyerlik eğitimi yapılan işyerinin öğrencilerin teorik eğitimde aldığı bilgilerin uygulamasına imkân sağlayan, stajyerlik eğitiminin sonunda çalışılmaya devamı konusunda imkân sağlayan bir yer olması gerekir. Stajyer öğrenci başta staj yeri bulurken stajyerlik eğitiminin bitiminde çalışması için devam edebileceği, gelecek vaat eden işyerlerinin tercihine dikkat etmelidir. Örneğin; devlet daireleri, kamuya ait işletmeler tercih edilmemelidir. Çünkü; bu tür yerler personel alacakları zaman KPSS puanını dikkate almakta ve genelde lisans mezunu şartı istemektedir. Bunun için böyle kurumlarda iş bulmaları mümkün değildir. Bu tür kurumların stajyerlik için tercih edilmemesi daha uygundur. Özel işletmeler de kaliteli, bilgi bakımından donanımlı, kendini ifade edebilen bireyleri tercih etmektedir. Bu nedenle öğrencilere Ticaret Meslek Liselerinde özellikle öğrencilerin gelecekte iş bulmalarında kolaylık sağlayacak kaliteli bir eğitim-öğretimin verilebileceği çalışmalar yapılmalıdır.

Anket formunun sonunda öğrencilerden stajyerlik sırasında karşılaştıkları başka problemlerini önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir. 755 öğrencinin bu genel soruya verdikleri cevaplar önem sırasına göre aşağıdaki gibidir:

1. Sırada stajyer öğrencileri işletme yetkililerinin fazla ve alanları dışında çalıştırdıkları, hafta sonları ve ders çıkışları işe çağırdıkları,
2. Sırada işletme yetkililerinin stajyerlere çalışmalarının karşılığı olan ücreti zamanında ödemedikleri veya eksik ödedikleri,
3. Sırada stajyer öğrencilerin işletme yetkilileri tarafından stajyer oldukları için fazla önemsenmediği ve fikirlerine değer verilmediği,
4. Sırada stajyer öğrencilere işletme yetkililerinin gerekli bilgileri vermedikleri,
5. Sırada stajyer öğrencilerin yanlış olan bir şeyin doğrusunu söylediklerinde işletme yetkililerinin kendilerine cevap hakkı vermediği yönündedir.

İş dünyasının personele olan ihtiyacı incelendiğinde Ticaret Meslek Liselerindeki müfredatların yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde uygulamalı eğitimi gerektiren bu alanda, eğitimin uygulama yönünün ihmal edilmesi bu okuldan mezun olan öğrencilerin mesleki açıdan yetersiz olmalarına neden olacaktır.

Muhasebecilik iş piyasasında icra edilebilecek bir sanat olduğundan (Yalkın, 1984:8), bu alandaki eğitimin iş dünyasının ihtiyaçlarını dikkate alması zorunludur. Uygulamada kullanılmayacak bilgileri veren bir muhasebe eğitiminin gerekliliğinden söz etmek mümkün olmayacağından (Özdoğan, 1978:12), derslerde ele alınan konular ileride nasıl kullanılacaksa o şekilde öğretilmelidir.

Bunun gibi nedenlerden okul-iş dünyası işbirliği dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerin gündeminden hiç eksik olmamıştır. Okul-iş dünyası işbirliğinin sağlanmasının her iki taraf açısından da birçok faydaları bulunmaktadır. Bunlar, eğitimin kalitesinin çok yönlü artması, sanayideki maliyetlerin değişmesi, kıt kaynakların daha verimli kullanılması gibi bir çok alanı kapsamaktadır.

5. SONUÇ

Anket sonuçları analiz edildiğinde Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin stajyerlikte karşılaştığı bir çok problem tespit edilmiştir. Bu problemler; öğrencilerin okulu tercih nedenlerinin Ticaret Meslek Lisesinin kuruluş amacına uymadığı, okullardaki araç-gereçlerin eksikliği, derse giren öğretmenlerin ve okulda verilen eğitimin yetersizliği, staj yapılan yerin stajyerlerin mesleki açıdan yetişmelerine olanak vermediği, okulda görülen teorik eğitimin iş dünyasında bir karşılığının olmadığı, öğretmenlerin staj yerlerini yeteri kadar denetlemediği, stajyerlik eğitiminin yıllık çalışma takvimine göre sürdürülmediği, stajyerlik ile ilgili iş dosyasına gereken önemin verilmediği, telafi eğitimi gerektiği durumlarda bu eğitim yeterli seviyede karşılanmadığı, öğrencilerin alanları dışında çalıştırıldıkları, stajyerlere gereken değer verilmediği, az da olsa bir kısmının ücretlerinin eksik ödendiği veya zamanında ödenmediği, okul-iş dünyası diyalogunun yeterli seviyede olmadığı, lise son sınıfın iki gün okulda üç gün stajyerlikte geçmesi okula ve işyerine adaptasyon konusunda problem olduğu şeklinde özetlenebilir.

Ticaret Meslek Lisesini tercih etmeden önce, ilköğretimde öğrencinin amaçlarına uygun bir yönlendirmenin yapılması gerekir. Ticaret Meslek Lisesini tercih eden öğrencinin bu lisenin birincil amacının iş dünyasına ara eleman yetiştirmek ve müfredatının da bu doğrultuda hazırlandığını ve lise son sınıfta bir stajyerliğin olduğunu bilmesinde yarar vardır. Muhasebe eğitimi günümüzde bilgisayar uygulamalarına dayandığı için okulun bu tip araç-gereç eksikliklerinin tamamlanması eğitimin sağlıklı yürütülmesi için şarttır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bilgi, pedagoji vb. açılardan yetersiz olan öğretmenler tespit edilerek, hizmet içi eğitim kurslarına tabi tutulabilir. İş dünyasının temsilcileri, program geliştirme uzmanları, akademisyenler ve öğretmenlerden oluşan bir komisyonla okuldaki teorik eğitim, iş dünyasındaki karşılığını bulacak şekilde tekrar yapılandırılabilir.

İşyerindeki tutumlardan kaynaklanan problemler (stajyerin alanı dışında çalıştırılması, yeterli telafi eğitiminin verilmemesi, ücretlerinin eksik ödenmesi veya zamanında ödenmemesi gibi) koordinatör öğretmenlerin sıkı denetimleri ile çözülebilir. Öğretmenlerin bu denetimleri düzenli ve zamanında yapmaları okul yönetimi tarafından sağlanmalıdır. Ayrıca bu tip problemlerin aşılmasında okul ile iş dünyasının diyalogu önemli yer tutmaktadır.

Yukarıdaki sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde; bir yandan okul yönetiminin görev ve sorumlulukları, diğer yandan da işyerlerinin görev ve sorumluluklarının arttığı görülmektedir. Bu durum bir yandan öğretmenlerin iş yükünü artırırken, diğer yandan da zaten zor bulunan staj yerlerinin daha zor bulunmasına, işverenlerin mümkün olduğu kadar az sayıda stajyer çalıştırmak istemelerine neden olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C., H. Doğan, I. SEZGİN (1998), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Altunışık, R., R. Coşkun, S. Bayraktaroğlu ve E. Yıldırım (2004), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 3. Baskı, Sakarya Kitabevi, İstanbul.

- Aysan, Mustafa A. (1979), “Türkiye’de Muhasebe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır?” 1. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, İstanbul.
- Erol, M. (2004), “Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:21, s.136-142.
- Gelpiş, Y. (2008), “Ticaret Lisesi Kökenli Meslek Yüksekokul Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimlerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Gökgöz, A. (2007), “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Karaca, M. (2003), “Yüksek Okullarda Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
- Kunt, M. (1992), “Ticaret Lisesi Öğrencilerinin Denizli İli Muhasebe Bürolarında Yapmakta Oldukları Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Bunların Okul Başarısına Etkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Özdoğan, S. T. (1978), Muhasebe Öğretimi Metotları El Kitabı, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretim Okulu Yayınları, Ankara.
- Özgül, N. (1995), “İşletmelerde Staj Yapan Meslek Lisesi Öğrencilerine Staj Yaptıkları Kurumların Mesleki Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Şengel, S. (2002), “Meslek Yüksek Okulları Muhasebe Programları Öğrenci Profili Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1.
- Uzay, Ş. (2005), “Muhasebe Meslek Stajyerlerinin Sorunları ve Beklentileri: Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:25, s.70-78.
- Yalkın, Y.K. (1984), Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulama, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.
- 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, <http://www.iskur.gov.tr/mydocu/mevzuat/kanun9.htm>, (Erişim Tarihi: 29.06.2006).